

EDITORIAL

DARINA HRADILOVÁ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, dostáváte do rukou časopis *Bohemica Olomucensia*, a sice lingvisticky orientované číslo, jehož obsah dobře ukazuje, že je to odborné periodikum otevřené široké škále témat, která rezonují v mezinárodním filologickém prostředí.

První dva příspěvky jsou věnovány památce prof. PhDr. Edvarda Lotka, CSc. Tematicky proto navazují na bazové okruhy jeho badatelského zájmu, tedy na srovnávací lingvistiku a jazykovou typologii. Text *Językoznawstwo komparatystyczne a badania naukowe Edwarda Lotki*, jehož autorem je Mieczysław Balowski, se zabývá možnostmi konfrontačního studia slovanských jazyků a poukazuje na přínos prof. Lotka v této oblasti sumarizací jeho konfrontačně, tedy zejména česko-polsky, zaměřených prací. Studie Ireny Bogoczové *Čeština (a jiné slovanské jazyky) na pozadí Lotkovy konfrontační typologie* rozšiřuje typologické bádání prof. E. Lotka o systematickou prezentaci rozdílů mezi češtinou a ruštinou, ale i jinými slovanskými jazyky, a ukazuje na možné přístupy k dané problematice včetně těch méně tradičních.

Studie Roberta Dittmanna *Archivy StB o A. V. Isačenkovi* navazuje na podobně zaměřený text o R. Jacobsonovi, publikovaný v lingvistickém čísle tohoto časopisu v loňském roce, a na základě autentických dokumentů ukazuje, jak byla lingvistika a společenské vědy obecně nahlížena komunistickým režimem a jak bylo zacházeno s jejími významnými představiteli.

Diachronní bádání je v tomto čísle zastoupeno dvěma texty. Příspěvek Petra Nejedlého *Diachronie jako přítěž? (K 200. výročí nalezení Rukopisu královédvorského)* demonstruje možnosti a limity tradičních lingvistických metod při výkladu původu, významu a vývoje některých lexikálních jednotek. Na fiktivním lexiku *Rukopisu královédvorského* ukazuje důležitost výkladu geneze takových slov v kontextu diskurzu národního obrození. Studie Františka Čajky *Církevněslovanská legenda o svaté Anastázii (rukopis Jegor 279)* přináší popis, textologickou charakteristiku a nástin edice textu dosud neevidovaného nejstaršího rukopisu legendy, který je ruského původu a pochází z druhé čtvrtiny 15. století.

Soubor synchronně zaměřených příspěvků je tematicky různorodý, s výjimkou bloku studií o jazykových kontaktech. Stať Ziny Komárkové *Stylizace nářečí v novele Heleny Šmahelové Planá růže, růžička šípková* se zabývá analýzou dialektismů v literárním textu, s cílem vyložit jejich funkci a motivaci jejich výběru. Příspěvek Martina Janečky *Jakoby vs. jako by: komunikační úskalí v podobě „ztráty“ kondicionálu?* si klade za cíl poukázat na vzájemnou substituci konstrukcí jmenovaných v titulu článku a na to, jak záměny těchto kon-

strukcí mohou sémanticky modifikovat kontexty, v nichž se vyskytují, aniž by takový významový posun byl záměrem komunikanta. Text *Vokálníkové formantové hodnoty moderátorů Československého rozhlasu z let 1970–1989*, jehož autory jsou Petr Pořízka a Michaela Kopečková, navazuje na práci Zdeny Palkové o výslovnosti samohlásek pracovníky rozhlasu ve třech různých obdobích a zaměřuje se na analýzu kvality českých vokálů prostřednictvím nejdůležitějších rezonančních frekvencí (tzv. prvního a druhého formantu). Studie *Ke koncepci popisu oblastních lexikálních rozdílů mluvené češtiny v oficiálních slovníkových příručkách* je dílem autorského kolektivu, který tvořili studenti Tereza Gocníková, Lenka Vopalecká a Dominik Spudil pod badatelským vedením Oldřicha Uličného. Text sumarizuje způsoby označování lexémů, jejichž užití je regionálně příznakové, v dosavadní lexikografické praxi; kriticky se staví ke koncepci jejich popisu v Akademickém slovníku současné češtiny a na základě vlastního empirického výzkumu užívání nářečních a nadnářečních výrazů předkládá návrh propojení popisu regionální podmíněnosti s příznakem expresivním.

Téma jazykových kontaktů je společné poslední trojici příspěvků: text Kateřiny Křížové nazvaný *Bóje, eidam, polder aneb příspěvek k popisu nizozemských lexikálních výpůjček v češtině* popisuje cesty některých původně nizozemských slov do češtiny a postup při jejich adaptaci na podmínky domácího jazykového systému; studie Ludmily Stěpanovy *Современный русский язык и стандарт* pojednává zejména o lexikálním plánu ruského substandardu, což může být inspirativní při pohledu na utváření české substandardní slovní zásoby, a příspěvek Tamáse Tölgyesiho *K původu slov farkas a čabraka* vysvětluje některé vzájemné kontakty češtiny, maďarštiny a některých dalších jazyků.

Sekce Varia obsahuje dvě recenze a dvě konferenční zprávy. Recenze Martina Janečky komentuje monografii Michaely Křivancové *Moc slova* (Praha, Akropolis 2013), recenze Dariny Hradilové reaguje na monografii Patrika Mittera *Obecné a specifické aspekty kompozice v současné češtině* (UJEP, 2016). Zpráva Adély Hazuchové referuje o mezinárodním sympoziu, které na téma *Necudnost, nemravnost a neřest v literatuře, kultuře a právech* uspořádala v květnu 2018 Opolská univerzita, a referát Wendy Zimmerové se ohlíží za 19. setkáním mladých lingvistů, které se konalo na Univerzitě Palackého v Olomouci.